

СУН ДЗЪ - СТРАТЕГ И МИСЛИТЕЛ

В сериала „Съгласен дом“ охранителят Антон Ставрев често цитира мисли, звучащи като афоризми, като се позовава на Сун Дзъ. Но малко от зрителите знаят кой е той. Сун Дзъ е китайски стратег и мислител от древността. Няма точни данни за периода, в който е живял, но се предполага, че е през периода IV-VI в. пр.н.е. Автор е на знаменития трактат за военната стратегия „Изкуството на войната“.

Малко се знае за него. Според някои източници той е роден в благородническо семейство в китайската провинция Шандун по времето на империята Ву. Участвал е в многобройни битки, включително и с десетократно превъзходящ по брой противник. Древният хроникьор Сима Цян в неговите „Исторически записки“ е описал живота му така: Името му било У. Родил се в царството Ци. Бил на служба като наеман пълководец на княз Хо Люуй.

Князът на Ци поканил Сун Дзъ да поговорят за военни дела. За да покаже своето изкуство, пълководецът поискал от владетеля да му предостави харемите си. Сун Дзъ разделил наложниците на два отряда, като поставил начело на всеки главна наложница, връчил им по една алебарда и започнал да обяснява военните команди. Когато Сун Дзъ започнал да командва „наляво, надясно, напред“, никой не изпълнявал, а всички само хихикали. Това се повторило няколко пъти. Тогава той казал: ако командите не се изпълняват, това е по вина на командирите. И започнал да се обзема двете главни наложници. Князът, разбирайки че не се шегува, помолил да се отмени наказанието. Но Сун Дзъ заявил, че на война пълководецът е по-важен от управника и никой не смее да отменя неговите распоредения. Наложниците понесли участта на непокорните воители.

След това, против волята си, всички жени започнали да се подчиняват и да изпълняват точно командите. Князът пък не се явил за преглед на войските. Сун Дзъ го упрекнал, че само бърборел за военното дело. Когато възникнала истинска опасност, обаче, същият този бърборещ княз бил принуден да извика Сун Дзъ и да му довери войската си. И не сбъркал - Сун Дзъ постигнал големи победи.

На дължността командващ войските Сун Дзъ разгромил силното царство Чу, превзел неговата столица град Ин, нанесъл поражение на царство Цзин. Благодарение на неговите победи царството засилило своето могъщество и влязло в цивилизования Китай, предвождано от царете на династията Чжоу. Царят Хо Люуй бил приет в състав на „чжохоу“ - официално признати управници на самостоятелни владения.

През IV в. пр.н.е. философът Лао Цзъ написал: „Имало е човек, който бил с едва 30-хилядна войска и в Поднебесната никой не могъл да му противостои. Кой е той? Отговарям: Сун Дзъ“.

По молба на княз Хо Люуй, Сун Дзъ написва труд за военното изкуство, наречен „Трактат за войната“. От детайлите е изведен изводът, че е написан в периода У Ба (Петте хегемона).

Зад личността на Сун Дзъ се е смятало, че се крият други имена. След векове за това претендирали живеещите в епохата на Трицарствието членове на клана Суней (Сун Дзян, Сун Цъ и Сун Цюан). Даже се е приемало, че това са група членове на известна китайска философска школа.

Книгата съдържа 13 глави. Тя е първото дошло до нас фундамен-

Книгата на Сун Дзъ „Изкуството на войната“

тално и основополагащо съчинение за подготовката и воденето на война в Източна Азия. Многократно коментирана в Древен Ки-

тай, в модерните времена се изучава във военните академии на Япония, Русия, Германия. Той разглежда войната като най-сериоз-

ното събитие в живота на държавата, съпроводено с големи опасности. Затова Сун Дзъ препоръчвал да се използват всички възможни мирни пътища и само в крайни случаи да се влиза във война. Придавал изключително значение на всеобхватната подготовка за война, нейното икономическо обезпечаване и моралния дух на армията и народа. Пълководецът, казвал Сун Дзъ, трябва да притежава ум, безпристрастност, хуманност, мъжество, строгост, трябва да се опира на масите. Задължителни условия за победа той смятал познаването на противника и своите възможности, необходимо било да се използват слабите страни на врага и всички особености на обстановката, „хиляди изменения и превратности“. „Ако познаваш врага и познаваш себе си, не трябва да се страхуваш дори от хиляди битки. Ако познаваш себе си и не познаваш врага, за всяка победа ще получиш страховито поражение. Но ако не познаваш себе си и не познаваш врага, то тогава ти си глупак и ще търпиш поражение във всяка една битка“.

Голяма роля Сун Дзъ отделял на военната хитрост, разузнаването, непрекъснатото държане на инициативата в свои ръце, внезапността, бързите действия и мощта на удара. Говорейки за важността на отбраната, Сун Дзъ заедно с това подчертавал, че да се победи може само с настъпление. Смятал за важно да се постига в боя решаващо превъзходство в силите и да се бие врагът на части. Отделни страни на учението на Сун Дзъ, възникнало в условията на провеждани в китайските царства междуособни завладяващи войни, впоследствие се използвали (често в извратен вид) от реакционни войнстващи кръгове на Китай и Япония. Обаче елементи на стихийната диалектика, които се откриват в произведението на Сун Дзъ, неговият метод на разглеждане на военните явления в тяхната сложност, изменчивостта и противоречивостта имат прогресивно значение. С това се обяснява дълготрайността и жизнеността на много от постановките. Трактатът се ползва с широка известност и е преведен на много езици.

Всъщност „Изкуството на войната“ надхвърля темата за военните стратегии и дава напътствия за ръководене на голямо и сложно общество. Такива са били обстоятелствата в царствата от епохата Джанго Дзе (един от двата периода от историята на Китай Пролет и Есен и Джанго Дзе - Епоха на воюващите държави). В трактата се обсъждат икономически, тактически, социални и други аспекти на войната. Даже

през XXI век е моден сред мениджърите

които се опитват да го прилагат в света на бизнеса. Дори в спорта, през 2001 г. треньор раздава откъси от него на своите играчи преди решителен мач. Те твърдят, че благодарение на някои от постулатите за стратегията, дисциплината и организацията добили желаната победа. Правилата и напътствията лесно се обобщават и са приложими при управление на всяка сложна обществена структура. Това е забелязано още от древните коментатори. „Изкуството на войната“ на Сун Дзъ е епичен и легендарен шедьовър, книга-философия, която е оцеляла толкова години благодарение само на това, че учението на военачалника работи както на военното бойно поле, така и в живота.

Людмила СЛАВЧЕВА